

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
UPRAVA RS ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

URAD ZA OPERATIVO
IZPOSTAVA URSZR NOVO MESTO
Seidlova cesta 1, 8000 Novo mesto

T: 07 371 92 00
F: 07 371 92 21
E: gp.nm@urszr.si
www.sos112.si/novomesto

Številka: 8421-4/2021-24 - DGZR
Datum: 06. 06. 2022

OCENA OGROŽENOSTI

OB POJAVU POSEBNO NEVARNIH

BOLEZNI ŽIVALI V DOLENJSKI REGIJI

Verzija 2.0

	ORGAN	ODGOVORNA OSEBA/PODPIS
OCENO USKLADIL/SKRBNIK	Izpostava URSZR Novo mesto	Luka Hrovat
SPREJEL	Izpostava URSZR Novo mesto	Janja Brulc podsekretarka vodja Izpostave

VSEBINA:

1. Uvod	3
2. Vrsta, oblika in značilnosti ogroženosti	3
3. Viri okužbe oziroma vzroki nastanka in širjenja bolezni živali	3
4. Dejavniki, ki povečujejo verjetnost nastanka in širjenja bolezni živali	4
5. Posebno nevarne bolezni živali	4
5.1 Kratek opis posebno nevarnih bolezni živali	4
5.1.1 Slinavka in parkljevka	4
5.1.2 Vezikularni stomatitis	5
5.1.3 Vezikularna bolezen prašičev	5
5.1.4 Goveja kuga	5
5.1.5 Kuga drobnice	6
5.1.6 Pljučna kuga govedi	6
5.1.7 Vozličasti dermatitis	6
5.1.8 Mrzlica doline Rift	6
5.1.9 Bolezen modrikastega jezika	7
5.1.10 Osepnice ovac in koz	7
5.1.11 Konjska kuga	7
5.1.12 Afriška prašičja kuga	7
5.1.13 Klasična prašičja kuga	8
5.1.14 Aviarna influenza	8
5.1.15 Atipična kokošja kuga	9
5.2. Bolezni živali in podnebne spremembe	9
6. Pogostost pojavljanja posebno nevarnih bolezni živali v Republiki Sloveniji	11
7. Možen potek in pričakovano širjenje bolezni	14
8. Verjetnost nastanka verižnih nesreč	15
9. Veterinarski ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje posebno nevarnih bolezni živali	15
9.1.1 Zgodnje odkrivanje virov okužbe	15
9.1.2 Obveščanje o posebno nevarnih boleznih živali	15
9.1.3 Epizootiološka poizvedba	15
9.1.4 Cepljenje	15
9.1.5 Čiščenje in razkuževanje, dezinfekcija ter deratizacija	16
9.1.6 Usmrtitev okuženih, kontaminiranih oziroma mogočih nevarnih živali	16
10. Razvrščanje gospodarstev, občin in regij v razrede ogroženosti zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali	16
10.1 Razvrščanje gospodarstev	17
10.2 Razvrščanje regij	18
10.3. Razvrščanje občin	20
10.3.1. Razvrščanje dolenjskih občin	21
11. Zaključek ocene ogroženosti	22
12. Razlaga okrajšav	24
13. Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti	25
14. Priloge	25

1. Uvod

Regijsko oceno ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih boleznih živali, verzija 2.0. je izdelala Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Izpostava Novo mesto, na podlagi Ocene ogroženosti Republike Slovenije zaradi pojava posebno nevarnih boleznih živali, verzija 3.0 št. 842-5/2018-12-DGZR z dne 30.1.2020, Navodila o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95) in Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanje (Uradni list RS, št. 24/12, 78/16 in 26/19).

Regijska ocena ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih boleznih živali je izdelana zaradi možnega izbruha posebno nevarnih boleznih pri živalih, pojava epizootij oziroma panzootij na območju dolenjske regije. Spremembe ocene ogroženosti se navezujejo predvsem na dopolnitev podatkov o nekaterih posebno nevarnih boleznih živali v RS ter na dopolnjene ali nove opise nekaterih posebno nevarnih boleznih živali in statističnih podatkov.

2. Vrsta, oblika in značilnosti ogroženosti

Bolezni živali so bolezni, ki jih povzročajo biološki agensi in se neposredno oziroma posredno prenašajo z okužene oziroma bolne živali na zdravo, lahko pa tudi na ljudi (zoonoze). Med te bolezni spadajo številne bolezni z zelo različnimi simptomi, velikokrat specifičnimi glede na virulentnost povzročitelja (sposobnost povzročitelja, da povzroči bolezen). Znaki bolezni se lahko pojavijo kmalu po okužbi, v nekaj dneh (na primer influenza), ali pa se bolezen razvija počasi, lahko tudi več mesecev ali let (na primer tuberkuloza). Med njimi so bolezni, ki so lokalizirane in zajamejo le določen organ ali pa so generalizirane in je prizadeto vse telo.

Bolezni živali se glede na število obolelih pojavljajo:

1. **sporadično** – zbolijo ena oziroma posamezna žival;
2. **v obliki izbruha** – omejen pojav bolezni, ki po času in kraju nastanka ter številu prizadetih živali presega običajno stanje na določenem omejenem območju ali pri skupini posameznikov;
3. **enzootsko (enzootija)** – bolezen se v različni jakosti stalno pojavlja na določenem ožjem območju in nima težnje po širjenju;
4. **epizootsko (epizootija)** – bolezen izbruhne pri večjem številu živali oziroma velikost prizadetega območja presega običajno stanje in predstavlja tveganje za večji del populacije živali ter je zato nujno takojšnje ukrepanje;
5. **panzootsko (panzootija)** – bolezen živali se hitro širi med živalmi na velikem območju in zajame več celin.

3. Viri okužbe oziroma vzroki nastanka in širjenja boleznih živali

Povzročitelji boleznih živali so: virusi, bakterije, paraziti, glivice, plesni in prioni.

Ločujemo med okužbo in boleznijo. Okužba je posledica stika dovzetne živali s povzročiteljem bolezni. Vir za večino okužb živali je druga žival, krma, gnoj, oprema, človek, vektorji itn. Bolezen je le eden od možnih izidov okužbe, njen razvoj pa je odvisen tako od virulence povzročitelja kot od dovzetnosti živali.

Nevarnost bolezni je, da se lahko pojavljajo množično in se širijo v obliki izbruhov, epizootij oziroma panzootij.

4. Dejavniki, ki povečujejo verjetnost nastanka in širjenja boleznih živali

Pomembna dejavnika, ki poleg značilnosti povzročitelja vplivata na širjenje bolezni, sta okolje in vedenje živali. Pogoji, ki so pomembni za nastanek bolezni in njihovo širjenje, so:

- prilagajanje in spremembe povzročiteljev,
- dovzetnost živali za okužbo,
- trgovanje z živalmi,
- podnebje, vreme in okoljske spremembe, kot so globalno segrevanje in posegi v naravo, ki vplivajo na širjenje nalezljivih bolezni na nova območja (na primer bolezen modrikastega jezika, afriška prašičja kuga, kuga drobnice),
- mednarodna potovanja,
- turizem,
- nove tehnologije in industrija,
- naravne in druge nesreče,
- namerno širjenje bolezni živali (biološko orožje).

5. Posebno nevarne bolezni živali

Bolezni živali so razvrščene skladno s Pravilnikom o boleznih živali, v katerem je določen tudi način poročanja in obveščanja glede na posamezen seznam bolezni. Najpomembnejše so bolezni s Priloge 8 tega pravilnika, pri katerih se že ob sumu skliče Državno središče za nadzor bolezni (DSNB). Te bolezni imenujemo tudi posebno nevarne bolezni živali, ki so pomembne predvsem zaradi posledic izbruhov teh bolezni in so v tej oceni ogroženosti navedene v preglednici 1. Poleg poginov živali in izgube proizvodnje, ki prizadenejo okužena gospodarstva, so pomembne posredne izgube (gospodarska škoda), ki so posledica ukrepov na okuženih ter ogroženih območjih in nevarnost prenosa na ljudi (aviarna influenza, mrzlica doline Rift).

Skladno z Zakonom o veterinarskih merilih skladnosti je imetnik živali dolžen vsak sum bolezni sporočiti veterinarski organizaciji. Veterinarska organizacija mora sum bolezni potrditi ali ovreči in v primeru potrditve suma izvesti predpisane ukrepe. Ukrepi so določeni v pravilnikih o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje posameznih bolezni.

Na spletni strani VURS (<https://www.gov.si/teme/nacrti-ukrepov-in-simulacijske-vaje/>) so dostopni načrti ukrepov za te bolezni: slinavka in parkljevka, bolezen modrikastega jezika, klasična prašičja kuga, aviarna influenza, atipična kokošja kuga, afriška prašičja kuga, vezikularna bolezen prašičev, konjska kuga in vozličasti dermatitis.

5.1 Kratek opis posebno nevarnih bolezni živali

5.1.1 Slinavka in parkljevka

Slinavka in parkljevka je zelo nalezljiva virusna bolezen parkljarjev, predvsem goveda, ovac, koz, prašičev in tudi nekaterih vrst parkljaste divjadi (jelenjadi, srnjadi, divjih prašičev). Bolezen povzroča virus iz skupine Picorna virus, ki ima sedem podtipov. Najpomembnejši so O, A in C. Za človeka virus slinavke in parkljevke ni nevaren.

Visok pogin se lahko pojavi pri mladih živalih, predvsem jagnjetih in pujskih. Odrasle živali redko poginejo. Bolezen povzroča ogromno gospodarsko škodo, pri čemer ne gre toliko za neposredne izgube zaradi poginov (2 do 5 odstotkov) kot za posredne, med katere štejemo dolgotrajno in bistveno zmanjšano proizvodnjo mleka, zvržavanje, rojevanje nevitarnih telet, hujšanje itn. Bolezen je zelo pomembna ovira pri mednarodnem trgovanju z živalmi in njihovimi proizvodi.

Pri govedu je prvi znak bolezni visoka temperatura, ki jo spremlja potrtost, neješčost in nenaden padec mlečnosti. Sledi pojav mehurčkov po jeziku, ustnicah, dlesni, dentalni plošči, nosnicah, koži nad in med parklji, po seskih itn. Mehurčki v 24 urah popokajo in pustijo za sabo boleče razjede. Pri hudih okužbah se lahko začne luščiti sluznica jezika. Razjede po ustih privedejo do povečanega izločanja sline, cmokanja in oteženega hranjenja.

Pri prašičih se pojavi vročica, neješčost in upiranje gibanju. Najbolj izražene so spremembe na parkljih, ki povzročijo akutno šepanje in pogosto ležanje, zlasti če so prašiči nastanjeni na trdih tleh. Mehurčki po jeziku so pri prašičih zelo redek pojav in se tudi zelo hitro pozdravijo.

Slinavka in parkljevka se pri drobnici pojavi v najblažji obliki in velikokrat tudi ni dovolj hitro ugotovljena. Mehurčki se pojavijo po navadi na zobni plošči in zgornji strani jezika. Gre za drobne poškodbe, ki se zelo hitro pozdravijo. Poškodbe nog je zelo težko identificirati, se pa najpogosteje pojavijo v reži med parklji. Največkrat je v čredi drobnice opaziti šepanje, ki ga je treba ločiti od drugih oblik šepanja. Tako kot pri drugih vrstah živali se lahko tudi pri drobnici zgodi nenaden in visok pogin mladičev, predvsem zaradi poškodb srčne mišice.

5.1.2 Vezikularni stomatitis

Vezikularni stomatitis je bolezen, ki jo povzroča virus iz družine *Rhabdoviridae*. Poleg tega, da povzroča ekonomske izgube, je pomembna za diferencialno diagnostiko slinavke in parkljevke. Za bolezen so dovzetni konji, prašiči in govedo. Prenaša se z neposrednim in posrednim stikom prek okuženih živali, krme, opreme in drugim.

Klinični znaki so povišana temperatura in pojav mehurčkov na jeziku, ustni sluznici, rilcu pri prašičih, robu parkljev ali kopit in na seskih. Pojav mehurčkov je povezan s slinjenjem, neješčostjo in šepanjem. Poškodbe na seskih se pogosto zakomplicirajo z mastitisom in padcem mlečnosti. Smrtnost je zanemarljiva.

5.1.3 Vezikularna bolezen prašičev

Vezikularna bolezen prašičev je virusna bolezen, ki jo je klinično težko ločiti od slinavke in parkljevke in je zato pomembna za diferencialno diagnostiko. Bolezen povzroča virus iz družine *Picornaviridae* in se širi z neposrednim kontaktom med prašiči in posredno prek kontaminiranega fecesa, urina, opreme oziroma s krmljenjem s pomijami.

Po povišani temperaturi se pojavijo mehurčki po svitkovem robu, ki se lahko širijo po spodnjem delu nog in trebuhu. Redkeje se mehurčki pojavijo po rilcu, skoraj nikoli pa po ustni sluznici in seskih. Živčni znaki se pojavijo zelo redko. Čeprav je obolevnost lahko tudi do 100-odstotna, je smrtnost zanemarljiva.

5.1.4 Goveja kuga

Goveja kuga je zelo nalezljiva akutna virusna bolezen prežvekovalcev in prašičev. Povzročitelj spada med viruse iz družine *Paramyxoviridae*. Bolezen se prenaša z neposrednim stikom med živalmi, virusi pa so v izdihanem zraku, solzah, nosnem izcedku, slini, fecesu in urinu.

Bolezen se začne z visoko temperaturo. Živali so potrte in nemirne, izgubijo apetit, pojavi se izcedek iz oči in nosu, dihanje je hitro in plitvo. Na sluznicah ust, nosu in urogenitalnega trakta se pojavijo majhne nekrotične spremembe, ki se hitro večajo. Lahko se povečajo tudi površinske bezgavke. Po nastanku nekrotičnih sprememb na

sluznicah se pojavi močna driska, ki ji sledi hitra dehidracija, kolaps in smrt. Večina živali pogine v 6 do 12 dneh po pojavu kliničnih znakov.

5.1.5 Kuga drobnice

Kuga drobnice je bolezen ovac in koz, ki je podobna goveji kugi. Virus, ki jo povzroča, je soroden virusu goveje kuge in spada v družino *Paramyxoviridae*. Okužene živali izločajo virus z izdihanim zrakom in vsemi izločki. Bolezen se prenaša z neposrednim stikom med živalmi in se širi na nova območja s premiki okuženih živali.

Bolezen se kaže s povišano temperaturo, potrtostjo in neješčostjo. Pojavi se tudi izcedek iz nosu in oči. Dva do tri dni po pojavu povišane temperature se pojavijo spremembe na ustni sluznici, ki nekrotizirajo. Večina živali dobi močno drisko, ki vodi v hitro dehidracijo in hujšanje. Smrtnost je lahko tudi do 90-odstotna.

5.1.6 Pljučna kuga govedi

Pljučna kuga govedi je akutna, subakutna ali kronična bolezen govedi, ki jo povzroča *Mycoplasma mycoides* subsp. *mycoides* SC (bovini podtip). Govedo se okuži z vdihavanjem okuženih kapljic, nujen pa je tesen stik med živalmi. Pri akutni obliki se pojavijo povišana temperatura, neješčost, potrtost in hitro dihanje. Temu sledita suh kašelj, ki postane sčasoma močnejši, in bolečina v prsnem delu. Zaradi tega živali zavzamejo tipično držo telesa. Smrtnost je lahko do 50-odstotna.

5.1.7 Vozličasti dermatitis

Gre za generalizirano bolezen kože pri govedu, ki jo povzroča virus iz družine *Poxviridae* in je soroden virusu osepnic ovac in koz. Predvidoma prenašajo bolezen mehanično pikajoče muhe, komarji in drugi insekti; ta način prenosa naj bi bil pomembnejši od neposrednega stika med živalmi. Širjenje okužbe je povezano predvsem s premiki govedi.

Pri okuženih živalih se pojavijo nihajoča temperatura, odpor do gibanja, neješčost, povečano slinjenje ter izcedek iz oči in nosu. Kožni vozlički se pojavijo nenadoma in jih lahko najdemo kjer koli po telesu. Otečejo tudi površinske bezgavke. Lahko pride tudi do sekundarne bakterijske okužbe vozličkov in do nastanka gnojnih ran in abscesov. Čeprav je smrtnost nizka, pride do izgube proizvodnje zaradi izčrpanosti živali, oteženega dihanja živali in sterilnosti.

5.1.8 Mrzlica doline Rift

Mrzlica doline Rift je akutna virusna bolezen, ki jo prenašajo komarji in v glavnem prizadene prežvekovalce ter ljudi. Virus spada v družino *Bunyaviridae*. Pri živalih prenos bolezni brez vektorjev (komarjev) ni pomemben, medtem ko je pri ljudeh pomembna pot okužbe tudi pri ravnanju s tkivi, krvjo oziroma izločki okuženih živali ali v laboratoriju.

Pri ovcah je obolenost skoraj 100-odstotna, smrtnost pa je največja pri zelo mladih jagnjetih (95- do 100-odstotna) in teličkih (okoli 70-odstotna). Bolezen lahko poteka perakutno, kar pomeni, da ovce poginejo čez noč oziroma naenkrat oslabijo in se zgrudijo. Pri akutnem poteku se povišata telesna temperatura in pulz, ovce oslabijo, negotovo hodijo, bruhamo in imajo izcedek iz oči in nosu. Lahko se pojavijo tudi krvava driska in krvavitve po vidnih sluznicah. Tudi pri govedu so klinični znaki podobni. Bolezen se prav tako močnejše izrazi pri mladih živalih. Pri brejih živalih sta pogosta zvrzavanje in padec mlečnosti.

5.1.9 Bolezen modrikastega jezika

Bolezen povzroča virus, ki ga spada v družino *Reoviridae*. Glavni vektorji za širjenje virusa so krvosese mušice *Culicoides* spp., v katerih se virus BTV (bluetounge virus) tudi razmnožuje.

Pri ovcah se po povišani temperaturi pojavita nosni izcedek in slinjenje. V izcedku je nekaj krvi, slina je penasta in oblikuje mehurje. Opazna je otekla sluznica ustnic, dlesni, dentalne plošče in jezika. Kmalu se spremembam pridruži lupljenje ustne sluznice in penasto slinjenje. Področje je oteklo in modrikaste barve. V večini primerov oteklega in modrikastega jezika ne ugotovimo. Otekline povzročajo bolečino in resno ogrožajo življenje živali. Dihanje je pospešeno, dihalne poti se mašijo in ob vdihu je slišati glasne žvižgajoče dihalne tone.

5.1.10 Osepnice ovac in koz

Osepnice ovac in osepnice koz sta zelo sorodni boleznima, ki ju povzroča virus iz družine *Poxviridae*. Verjetno gre za isti virus, pri katerem je prišlo do prilagoditve na vrsto živali. Bolezen se širi po dihalni poti z neposrednim prenosom med živalmi. Ker je virus precej stabilen, je pomemben vir okužbe tudi kontaminirano okolje. Okužene živali izločajo virus z vsemi izločki in s krastami.

Pri mladih živalih poteka bolezen v precej hujši obliki kot pri starejših. Poleg visoke temperature se pojavita slinjenje in izcedek iz oči ter nosu. Prizadete živali se nočejo gibati, na koži pa se pojavijo spremembe, ki so vidnejše na mestih s kratko dlako, pojavijo pa se tudi na sluznicah. Celjenje mehurčkov lahko traja pet do šest tednov. Smrtnost lahko doseže 50 odstotkov, pri mladih živalih pa tudi do 100 odstotkov.

5.1.11 Konjska kuga

Konjska kuga je akutna ali subakutna virusna bolezen enoprstih kopitarjev, ki jo prenašajo insekti. Bolezen povzroča virus RNK, ki spada v družino *Reoviridae*. Najbolj dovzetni so konji in mule. Smrtnost pri konjih je lahko do 95-odstotna, pri mulah pa od 50- do 70-odstotna. Osli so manj dovzetni za bolezen.

Pri konjih se bolezen pojavlja v štirih oblikah. Pljučna oblika poteka perakutno s povišano temperaturo in močno oteženim dihanjem. Pojavi se pljučni edem in penast izcedek iz nosnic. Konji stojijo z razširjenimi prednjimi nogami, iztegnjeno glavo, spuščeni ušesi in imajo razširjene nosnice. Pri srčni obliki se poleg povišane temperature pojavijo edemi na glavi (veke, ustnice, lica, jezik in grlo), ki se pri hudi obliki širijo tudi na vrat, prsi in trebuh. Mešana oblika se lahko začne kot srčna oblika, ki ji sledijo znaki pljučne oblike s kašljem, izločanjem penaste tekočine in kolapsom ali z blagimi znaki pljučne oblike, po katerih se pojavijo edemi. Najblažja oblika poteka kot vročica, najpogosteje subklinično. Poleg povišane temperature se pojavi vnetje očesnih veznic, oteženo dihanje in povišan utrip.

5.1.12 Afriška prašičja kuga

Afriška prašičja kuga je bolezen domačih in divjih prašičev. Za akutno obliko boleznima so značilni visoka telesna temperatura, krvavitve po koži in sluznicah ter visok pogin živali. Mehki klopi iz rodu *Ornithodoros*, posebno *O. moubata* in *O. erraticus*, so rezervoar virusa v naravi. V klopah se lahko virus uspešno razmnožuje in prenaša z okuženega na neokuženega prašiča. Za virus APK so v naravi dovzetni samo prašiči, domači in divji. Divji prašiči zbolijo s klinično sliko boleznima, ki je podobna tisti, ki se pojavlja pri domačih prašičih. Virus se najpogosteje prenaša ob stiku okužene živali z neokuženo.

Tudi vsi proizvodi in stranski proizvodi iz okuženih prašičev so možen vir infekcije, zlasti kot krma za prašiče (pomije). Mehaničen prenos je možen z obleko, obutvijo in instrumenti ter tudi s prevoznimi sredstvi (letalski, ladijski promet). Bolezen je zelo podobna klasični prašičji kugi.

Bolezen lahko poteka perakutno – živali nenadoma poginejo (brez kliničnih znakov), najpogostejša oblika bolezni pa je akutna oblika, medtem ko kronično obliko povzročajo manj virulentni sevi virusa. Prizadeti prašiči so potrti, ne jedo, če jih prisilimo k gibanju, se neradi gibljejo, zanaša jih v zadnjem delu, ležijo in se tiščijo skupaj, kot da jih zebe. Najprej se pojavi povišana temperatura. V začetku okužbe se pojavljajo pomodrelost sluznic, nekoordinirano gibanje, driska in bruhanje. Pozneje se pojavita difuzna hiperemija in rožnato obarvanje kože po rilcu, ušesih, repu in spodnjih delih nog. Živčna znamenja so pogosta tudi v začetnih stadijih bolezni, kažejo pa se z gibanjem živali v krogu, tresenjem mišic in krči. Pri domačih prašičih je smrtnost pogosto 100-odstotna.

5.1.13 Klasična prašičja kuga

Klasično prašičjo kugo povzroča virus, ki spada med pestiviruse iz družine *Flaviviridae*. Med boleznijo prašiči izločajo virus z vsemi izločki, zlasti s slino, urinom in fecesom. Različni sevi virusa se širijo različno hitro. Praviloma se bolj virulentni sevi širijo hitreje in povzročajo višjo obolevnost. Smrtnost lahko doseže 90 odstotkov. Virus se med rejami širi na različne načine. Med najpogostejše spada nakup prašičev v inkubaciji ali trajno okuženih. Pomemben je tudi prenos s prašičjim mesom in izdelki ter pomijami. Bolezen lahko prenašajo tudi ljudje, predvsem kmetje in veterinarji, z obutvijo, obleko ter instrumenti. Možen je prenos s krvosesi in insekti in vetrom, vendar je ta način prenosa virusa manj pogost. Tudi divji prašiči so možen vir infekcije za domače prašiče.

Pujski lahko poginejo v perakutni fazi brez kliničnih znamenj, vendar je najpogostejša akutna oblika. Prizadeti prašiči so potrti, ne jedo, se neradi gibljejo, če jih prisilimo h gibanju, jih zanaša v zadnjem delu, ležijo in tiščijo se skupaj, kot da jih zebe. Najprej se pojavi povišana temperatura. V začetku se pojavlja zaprtje, ki mu sledita driska in bruhanje. Pozneje se pojavita difuzna hiperemija in rožnato obarvanje kože po trebuhu. Pojavlja se konjunktivitis. Veke so včasih zlepljene zaradi posušenega gnojnega izcedka. Živčna znamenja so pogosta tudi v začetnih stadijih bolezni. Gibanje v krogu, tresenje mišic in krči so najpogostejši. Smrt nastopi navadno 7 do 15 dni po začetku bolezni.

5.1.14 Aviarna influenza

Aviarno influenco povzročajo virusi influence tipa A, ki spadajo v družino *Orthomyxoviridae*. Znotraj te družine poznamo tri tipe virusov: A, B in C, vendar le virusi tipa A okužijo ptice. Glede na njihovo virulentnost jih razvrščamo v dve skupini:

- zelo virulentni virusi, ki povzročajo visoko patogeno aviarno influenco (HPAI) in
- nizko virulentni virusi, ki povzročajo nizko patogeno aviarno influenco (LPAI).

Okužene živali izločajo virus prek nosnic, ustne oziroma kljunske votline, konjunktiv in kloake. Inficirane živali lahko izločajo virus, še preden kažejo klinična znamenja bolezni oziroma v primeru okužbe vodne perutnine tudi, kadar so le klicenosci. Virus se tako prenaša z direktnim kontaktom med dovzetnimi vrstami ali pa prek kontaminiranih površin oziroma hrane. Ker je virus HPAI tudi v drugih organih oziroma tkivih, so lahko trupla poginulih ptic ob kanibalizmu in predatorstvu pomemben vir okužbe. Vertikalni prenos je mogoč le v primeru kontaminacije jajčne lupine in jajčne vsebine. Čeprav so prostoživeče ptice rezervoar virusov AI, imajo manjšo vlogo pri prenosu HPAI na

domačo perutnino. Veljavna teorija je, da prostoživeče ptice prenesejo na domačo perutnino nizko patogene seve, ki lahko postanejo bolj ali zelo patogeni in tako povzročijo HPAI. Pomemben dejavnik pri prenosu HPAI-virusov je človek, saj lahko z nepazljivostjo oziroma zaradi nevednosti razširi virus že s svojimi obleko, čevlji, opremo, krmo ali vozili. Običajno se virus širi med osebkami istih ali sorodnih vrst, kot je znano pa je prenos virusa mogoč tudi s ptic na sesalce in tudi na ljudi ali obratno.

Klinični znaki pri HPAI so različni: prizadet je lahko dihalni, prebavni, reprodukcijski in živčni sistem. Najbolj očiten znak je velik pogin, tudi do 100-odstotni. Pri akutni obliki imajo lahko živali živčne znake, kot so ataksija, tresenje glave in vratu, tortikolis, težko stojijo, so neaktivne in se manj oglašajo. Pojavi se potrtost, zmanjša se ješčost in poraba vode. Pri nesnicah pade nesnost, ki se v nekaj dneh popolnoma ustavi. Pojavijo se lahko tudi edem podkožja glave, cianoza kože v področju glave in na nogah, kihanje, kašljanje, izcedek iz nosnic, konjunktivitis, sinusitis.

5.1.15 Atipična kokošja kuga

Atipična kokošja kuga je zelo nalezljiva virusna bolezen perutnine in ptic. Povzročitelji so aviarni paramiksovirusi serotipa 1 (APMV-1), ki jih uvrščamo v rod *Rubulavirus*. Bolezen se najpogosteje širi s premiki živih ptic (prostoživeče ptice, ptice v kletkah, tekmovalni golobi, nakup perutnine), z ljudmi in opremo, s perutninskimi proizvodi, s kontaminirano krmo in vodo, prek drugih živalskih vrst, ki same ne zbolijo, z vetrom in ob cepljenju (kontaminacija cepiv, instrumentov za cepljenje, nepopolna inaktivacija vakcin). Možnost horizontalnega prenosa okužbe je izredno visoka. Vertikalni prenos je mogoč le ob kontaminaciji jajčne lupine in jajčne vsebine. Okužene živali lahko širijo virus, preden kažejo klinične znake bolezni. Okužijo se lahko tudi cepljene živali, ki klinično ne zbolijo, vendar virus izločajo. Med boleznijo izločajo živali virus z vsemi izločki, zlasti kapljično in s fecesom. Bolezen lahko prenašajo tudi ljudje, predvsem kmetje in veterinarji, z obutvijo, obleko in instrumenti.

Klinični znaki so različni. Pri okužbi z velogenimi sevi virusa se bolezen pojavi nenadoma in se hitro razširi na vse živali v jati. Kadar gre za perakutni potek, živali poginjajo tudi brez predhodnih kliničnih znakov. Okužbe z velogenimi sevi navadno povzročajo oteženo dihanje, apatičnost, depresijo in vodeno-zeleno drisko s primesmi krvi. Roža in podbradek sta cianotična, opazna je tudi oteklina glave. Živali imajo zaprte oči, očesne veznice so otečene, vrat pa stegnen naprej. Ker ne jedo in ne pijejo, dehidrirajo in obnemorejo. Pogin je zelo visok in lahko v nekaj dneh doseže 90 odstotkov.

Poleg poginov živali in izgube proizvodnje, ki prizadenejo okužena gospodarstva, so pomembne posredne izgube (gospodarska škoda), ki so posledica ukrepov na okuženih ter ogroženih območjih in nevarnost prenosa na ljudi.

Skladno z Zakonom o veterinarskih merilih skladnosti je imetnik živali v Dolenjski regiji dolžan vsak sum bolezni sporočiti veterinarski organizaciji. Veterinarska organizacija mora sum bolezni potrditi ali ovreči in v primeru potrditve suma izvesti predpisane ukrepe.

5.2. Bolezni živali in podnebne spremembe

Živinorejski sistemi, podnebne spremembe in zdravje živali so medsebojno povezani v zapletene mehanizme. Tako npr. živinoreja vpliva na obseg izpustov toplogrednih plinov, kot sta metan in dušikov oksid, kmetijska dejavnost, skupaj s proizvodnjo živali,

pa predstavlja kar od 10 do 12 odstotkov svetovnih emisij toplogrednih plinov. Poleg ogljikovega dioksida je treba omeniti še emisije metana in dušikovega oksida, ki nastajata predvsem pri živinorejski proizvodnji, na riževih poljih in pri uporabi dušikovih gnojil. Čeprav imata tudi metan in dušikov oksid močan vpliv pri nastajanju učinka tople grede, se ne sproščata v ozračje v takšnih količinah kot ogljikov dioksid, ki ima tudi daljšo razpolovno dobo v primerjavi z omenjenima plinoma.

Spremembe podnebja se izražajo v kakovosti vode, zraka in hrane, pa tudi s spremembami v ekosistemih, kmetijstvu, industriji in naseljih. Zdravje živali je lahko posledično prizadeto zaradi ekstremnih dogodkov in s pojavom novih oziroma ponovnim pojavom starih nalezljivih bolezni, pri čemer se nekatere med njimi prenašajo z vektorji (npr. insekti in drugimi prenašalci bolezni), ki so močno odvisni od vremenskih razmer.

Spremembe podnebja vplivajo na zdravje živali na več načinov. Vedno, ko pride do večjih nihanj vremenskih spremenljivk, lahko pride tudi do večjih bioloških sprememb, tako v zdravju oziroma pojavu bolezni živali, kot v populacijski dinamiki živali, distribuciji in razpoložljivosti patogenov v okolju. V procesu spremembe zdravja oziroma pojava bolezni prihaja do stalnega nihanja, ki se kaže v spremembi ravnotežja med tremi elementi ekološke triade: posrednikom, gostiteljem in okoljem. Tako se lahko patogeni v okolju pojavljajo v večji gostoti, so bolj agresivni in vplivajo na nihanje imunosti gostiteljskih vrst. Okolje vpliva na sistem zdravja živali in se nenehno spreminja, sistem pa ni imun na take spremembe.

Spremembe v vremenskih vzorcih spremenijo prostorsko razporeditev prenašalcev bolezni oziroma vektorjev, kot so insekti, ektoparaziti in endoparaziti (npr. komarji in klopi ter ostali členonožci). Ker so členonožci zelo občutljivi na spremembe okolja (predvsem na spremembe temperature), to vpliva tudi na širjenje in prenos bolezni, ki so odvisne od vektorjev. Tako bodo bolezni, kot so bolezen modrikastega jezika, mrzlica zahodnega Nila, afriška prašičja kuga, venezuelski encefalomyelitis kopitarjev, lymfska borelijoza, rumena mrzlica in visceralna leishmanioza, ostale omejene na distribucijo vektorjev in so v veliki meri odvisne od prisotnosti samega vektorja. Pojav vedno novih bolezni na določenem območju in pojav starih, ki se širijo z vektorji, kaže na jasen primer povezave med podnebnimi spremembami in vplivi na zdravje živali in posredno tudi ljudi. S pogostejšim pojavom ekstremnih dogodkov bo prišlo tudi do povečanja števila smrtnih žrtev, ki so povezane s podnebnimi spremembami in širjenjem bolezni ljudi in živali (UVHVVR, 2016).

Predvideva se lahko, da bo v časovnem okviru od pet do 10 let marsikje, tudi pri nas, zaradi podnebnih sprememb prišlo do novih oziroma ponovnih pojavov določenih bolezni živali, ki so neposredno povezane s podnebnimi spremembami v regiji.

Spopadanje ali bolje, prilagajanje na negativne posledice podnebnih sprememb mora temeljiti na strategiji prilagajanja živinoreje, medsebojnega sodelovanja različnih institucij oziroma služb in izobraževanja ter usposabljanje ljudi. Glavni stebri te strategije so:

- a) uvesti spremembe v upravljanju, tehnologiji in infrastrukturi, kot npr.:
 - varovanje pašnikov in njihove biotske raznovrstnosti pred propadanjem;
 - priprava sistema hitrega odziva na nevarnosti za zdravje živali in rastlin;
 - uporaba dobre prakse rabe zemljišč, da se zmanjša nevarnost erozije;
 - povečanje dostopnosti v smislu količine in kakovosti vode za živino;
 - uporaba genotipov z večjo odpornostjo na sušo in na vedno večje pritiske vektorjev bolezni;

- ustvarjanje krmnih rezerv za krizna obdobja;
- b) okrepiti raziskave, razvoja in prenos novih tehnologij;
- c) razviti informacijske in podporne sisteme za pomoč pri odločanju v javnem in zasebnem sektorju (z uporabo kakovostnih meteoroloških podatkov, vključno s sistemi zgodnjega opozarjanja in uporabo matematičnih modelov za predvidevanje dogodkov in njihovih posledic);
- d) razviti in razširiti uporabo kmetijskega zavarovanja, primerne za podnebna tveganja;
- e) izboljšati prostorsko načrtovanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam;
- f) zaščititi ekosisteme, delovanje povodij in biotsko raznovrstnost;
- g) razviti ustrezne institucionalne zmogljivosti za prilagajanje in usklajevanje na nacionalni in lokalni ravni; to pomeni prilagajanje organizacij in standardov ter ustvarjanje novih zmogljivosti za boljšo učinkovitost pri reševanju posledic podnebnih sprememb.

6. Pogostost pojavljanja posebno nevarnih bolezní živali v Republiki Sloveniji

Opaženi so bili manjši izbruhi atipične kokošje kuge leta 1991 in pojav klasične prašičje kuge leta 1992 ter nazadnje leta 1996. Leta 2006 se je prvič pojavila tudi aviarna influenza ali ptičja gripa pri prostoživečih pticah v severovzhodnem delu RS (Koblerjev zaliv, Maribor, Dogošë, Spodnji Duplek, Starše in Ptujsko jezero), ponovno se je pojavila leta 2017.

V RS so bile z ukrepi zdravstvenega varstva živali v preteklosti zatrite oziroma uspešno nadzorovane bolezni živali, ki bi lahko povzročile večjo gospodarsko škodo in bile nevarne tudi za zdravje ljudi (na primer izbruha slinavke in parkljevke ni bilo vse od leta 1968), saj je bil izveden uspešen sistem nadzora ter izvajanja predpisanih ukrepov.

Preglednica 1: Posebno nevarne bolezni živali in njihovo pojavljanje na območju RS (Vir: UVHVVR).

Šifra bolezni	Ime bolezni	Leto izbruha bolezni
A010	Slinavka in parkljevka	(1968)
A020	Vezikularni stomatitis	Nikoli ugotovljeno
A030	Vezikularna bolezen prašičev	Nikoli ugotovljeno
A040	Goveja kuga	(1883)
A050	Kuga drobnice	Nikoli ugotovljeno
A060	Pljučna kuga goved	Nikoli ugotovljeno
A070	Vozličasti dermatitis	Nikoli ugotovljeno
A080	Mrzlica doline Rift	Nikoli ugotovljeno
A090	Bolezen modrikastega jezika	2015
A100	Osepnice ovac in koz	Nikoli ugotovljeno
A110	Konjska kuga	Nikoli ugotovljeno
A120	Afriška prašičja kuga	Nikoli ugotovljeno
A130	Klasična prašičja kuga	1992, 1996
A150	Aviarna influenza	2006, 2017, 2019 (samo prostoživeče ptice), 2021 (tudi domača perutnina)
A160	Atipična kokošja kuga	1991

UVHVVR je leta 2015 izdelal, leta 2016 pa dopolnil Oceno tveganja za posebno nevarne bolezni živali. V oceni tveganja za posebno nevarne bolezni živali so bili izdelani trije scenariji tveganja pojava posebno nevarnih bolezni živali in sicer pojav slinavke in parkljevke (SIP), aviarne influence (AI) in klasične prašičje kuge (KPK). Vsi trije scenariji tveganja so fiktivni in ocenjeno je bilo, da je teoretična verjetnost njihove pojavitve v razponu od pet do 25 let.

Preglednica 2: Populacija rejnih živali v RS v obdobju 2006–2019. Vir: MKGP, Statistični urad RS, UVHVVR

Vrsta živali Leto	GOVEDO	PRAŠIČI	DROBNICA	PERUTNINA	KOPITARJI
2006	467.700	476.834	158.288	3.292.826	19.249
2007	477.939	512.563	159.326	3.056.662	19.249
2008	466.844	466.196	160.425	4.575.277	19.623
2009	470.211	415.230	168.004	n.p.	n.p.
2010	465.720	354.230	164.575	3.292.826	19.623
2011	462.401	350.721	155.059	6.597.774	n.p.
2012	456.742	302.951	152.041	n.p.	24.285
2013	461.461	276.223	149.230	n.p.	28.126
2014	466.268	283.571	138.097	n.p.	26.081
2015	482.951	297.821	137.109	5.258.561*	25.420
2016	486.118	261.267	137.124	6.115.817	26.328
2017	476.913	245.642	146.586	6.410.070	25.384
2018	472.975	244.513	148.823	n.p.	25.300
2019	478.010	248.869	150.997	7.086.623	n.p.

Zaradi spremljanja stanja glede zoonoz (nalezljive bolezni živali, ki se prenašajo z živali na ljudi in obratno) in njihovih povzročiteljev pri živalih, v živilih in pri ljudeh pristojni organi v Sloveniji (UVHVVR, IVZ, ZIRS) vsako leto pripravijo program monitoringa zoonoz in njihovih povzročiteljev, ki se izvaja vse od leta 2005 ter so dostopni na spletni strani UVHVVR

Program monitoringa zoonoz in povzročiteljev zoonoz obsega sistem zbiranja podatkov za posamezne povzročitelje zoonoz, vključno s spremljanjem odpornosti proti protimikrobnim zdravilom, razvojne stopnje v živilski verigi, v kateri se podatki zbirajo, programe cepljenja in druge preventivne ukrepe ter ukrepe ob pozitivnih rezultatih, ki so predpisani z zakonodajo, ter sistem obveščanja ob pojavu bolezni oziroma ugotovitvi povzročitelja.

UVHVVR izvaja spremljanje zoonoz in povzročiteljev zoonoz pri živalih in v živilih živalskega izvora. Spremljanje izvaja v okviru različnih programov, ki jih pripravi UVHVVR.

Spremljanje tuberkuloze, bruceloze, enzooske goveje levkoze, afriške prašičje kuge, aviarni influenza, atipične kokošje kuge, hude gnilobe čebelje zalege, malega panjskega hrošča, virusne hemoragične septikemije, infekciozne hematopoetske nekroze in stekline pri živalih poteka po programih, pripravljenih v okviru zdravstvenega varstva živali.

Spremljanje salmonеле v jatah perutnine (matične jate, nesnice, brojlerji in purani) se izvaja na podlagi nacionalnega predpisa in nacionalnih programov nadzora. Vzorčenje izvajajo nosilci živilske dejavnosti in uradni veterinarji UVHVVR.

UVHVVR izvaja tudi koordinirane programe (temeljne študije) s področja spremljanja povzročiteljev zoonoz, ki jih predpiše Evropska unija.

Primeri zoonoz pri ljudeh v letih od 2007 do 2011 so razvidni iz preglednice 3 na naslednji strani.

Preglednica 3: Primeri zoonoz pri ljudeh. Vir: UVHVVR.

Ime bolezni	Število primerov											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bruceloza	1	2	2	0	1	0	0	0	0	1	1	3
Cisticerkoza (<i>Cysticercus bovis</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Ehinokokoza/hidatoza	1	7	5	8	8	6	6	5	8	3	8	6
Japonski encefalitis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kampilobakterioza	1064	885	915	999	972	931	996	1119	1256	1571	1365	1240
Leishmanioza	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Leptospiroza	7	6	2	9	9	3	0	31	11	16	24	18
Listerioza	4	3	6	11	5	7	16	14	*	*	*	*
Miaza (<i>Cochliomyia hominivorax</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mrzlica doline Rift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mrzlica Q	64	0	0	1	0	1	1	2	1	1	3	1
Prašičja rdečica	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Psitakoza/ornitoza	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Salmonelozne infekcije	1314	1097	620	341	391	401	293	663	385	170	127	134
Steklina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toksoplazmoza	20	20	17	17	21	17	30	35	35	24	19	24
Trihineloza	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Tuberkuloza govedi (<i>Mycobacterium bovis</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tularemija	1	2	2	0	0	4	2	1	0	1	1	4
Venezuelski encefalomielitis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vranični prisad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ime bolezni	Število primerov											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ebola				0	0	0	0	0	0	0	0	0
Escherichia coli O157				1	0	2	1	162	*	*	*	*
Mrzlica zahodnega Nila				0	0	0	0	0	0	0	0	5
Visoko patogeno aviarna influenza				0	0	0	0	0	0	0	0	0

* podatki niso bili pridobljeni

Iz mesečnih poročil UVHVVR je razvidno, da so bili za dolensko regijo v letih od 2020 do aprila 2022 prijavljeni naslednji primeri bolezni s seznama OIE:

Leto	Bolezen	Občina
2020	MIKROSPORIJA	TREBNJE, ŠENTRUPERT
	TRIHOFITIJA	MIRNA
2021	HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE	SEMIČ, METLIKA
2022/do aprila	AVIARNA INFLUENCA	ŠKOCJAN, NOVO MESTO

7. Možen potek in pričakovano širjenje bolezni

Glede na epizootiološko situacijo lahko v RS, s tem pa tudi v dolenski regiji pričakujemo pojav bolezni, ki se v zadnjem obdobju pojavljajo v EU oziroma bližnjih državah. Na območju EU je to afriška prašičja kuga, ki se širi iz vzhoda Evrope proti osrednjim in zahodnim območjem. Zaradi načina širjenja, kjer veliko vlogo igra populacija divjih prašičev, predstavlja nadzor nad boleznijo težavo za prizadete države. Pri nadzoru in preprečevanju širjenja igrajo ključno vlogo lovci, kmetje in veterinarji, ki morajo delovati složno in brez prekrivanja podatkov. Prav tako so pomembni biovarnostni ukrepi na kmetijskih gospodarstvih.

V RS je bil v letu 2015 prvič zabeležen pojav bolezni modrikastega jezika. Zaradi načina prenosa (krvosesne mušice) je bolezen težje omejiti; edini način je preprečevanje in omejitev širjenja s cepljenjem. V RS cepimo proti bolezni modrikastega jezika drobnico in govedo od leta 2017 dalje. V letu 2021 se je izvedlo peto zaporedno (predvidoma zadnje) cepljenje vseh govedi in drobnice proti bolezni modrikastega jezika. Republika Slovenija ima z marcem 2021 uradno priznan status države proste bolezni modrikastega jezika, zato se v njej cepljenje ne izvaja več, se pa izvaja monitoring v skladu s programom UVHVVR. Dodatno nevarnost predstavljajo tudi klasična prašičja kuga, aviarna influenza, slinavka in parkljevka ter kuga drobnice.

Reja drobnice je omejena na južni in zahodni del Slovenije. Tveganje za vnos bolezni predstavljajo trgovanje in uvoz živali in proizvodov (bližina meje z Republiko Hrvaško), mednarodna potovanja in turizem (mesni in mlečni izdelki, obutev) ter prostoživeče živali.

8. Verjetnost nastanka verižnih nesreč

Ob izrednem odstranjevanju trupel živali (sežig, zakop) pri pojavu posebno nevarnih bolezni živali se morajo upoštevati določbe 19. člena Uredbe (ES) št. 1069/2009 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter razveljavitev Uredbe (ES št. 1774/2001 v povezavi s 27. členom Zakona o veterinarskih merilih skladnosti), zato je verjetnost nastanka verižne nesreče zelo majhna.

9. Veterinarski ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje posebno nevarnih bolezni živali

Obveščanje in ukrepanje ob sumu ali pojavu bolezni živali v RS določajo Zakon o veterinarskih merilih skladnosti, Pravilnik o boleznih živali ter pravilniki, ki določajo ukrepe ob sumu ali pojavu določenih bolezni (posebno nevarnih in drugih).

Ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali se bodo izvajali ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje teh bolezni, poleg tega pa tudi ukrepi in naloge za zaščito, reševanje in pomoč. Odrejanje veterinarskih ukrepov in nadzor nad njihovim izvajanjem opravlja UVHVVR, izvajajo pa jih uradni veterinarji UVHVVR, veterinarske organizacije in Nacionalni veterinarski inštitut. Na območju dolenske regije je za odrejanje in nadzor pristojna UVHVVR, UO Novo mesto.

9.1.1 Zgodnje odkrivanje virov okužbe

Vsak, ki posumi na bolezen živali, mora obvestiti veterinarsko organizacijo, ki na podlagi anamnestičnih podatkov, kliničnega pregleda oziroma epizootioloških razmer določi predpisane ukrepe.

9.1.2 Obveščanje o posebno nevarnih boleznih živali

Veterinar mora takoj ob sumu na posebno nevarno bolezen živali to sporočiti na glavni urad UVHVVR in s pisnim navodilom imetniku živali določiti ukrepe za preprečevanje oziroma zmanjšanje možnosti širjenja bolezni.

9.1.3 Epizootiološka poizvedba

Z epizootiološko poizvedbo lahko ugotovimo možen vir okužbe in poti vnosa oziroma širjenja bolezni. Na podlagi rezultatov epizootiološke poizvedbe lahko UVHVVR določi dodatne ukrepe.

9.1.4 Cepljenje

S cepljenjem zaščitimo dovzetne vrste živali proti boleznim. Načeloma je preventivno cepljenje proti posebno nevarnim boleznim živali prepovedano. Cepljenje je dovoljeno v primerih, ki jih za posamezno bolezen določa pravilnik. V večini primerov gre za cepljenje v nujnih primerih (hitro širjenje bolezni v državi, velika nevarnost za vnos iz drugih držav članic EU ali tretjih držav), v nekaterih primerih pa se lahko izvaja tudi preventivno cepljenje, s katerim zaščitimo populacijo pred pojavom bolezni. V RS se takšno cepljenje izvaja proti atipični kokošji kugi (URSZR, 2015) in bolezni modrikastega jezika. Cepljenje izvajajo veterinarske organizacije s koncesijo. Peroralno cepljenje lisic proti steklini se je izvajalo na večjem delu Republike Slovenije dvakrat letno (spomlad in jeseni) z metanjem vab s cepivom iz letala. V skladu z

zahtevami Mednarodne organizacije za zdravje živali (OIE) se je Slovenija v letu 2016 razglasila za državo, prosto stekline. Peroralno cepljenje lisic se ne izvaja več. Izvaja se samo še cepljenje psov.

9.1.5 Čiščenje in razkuževanje, dezinfekcija ter deratizacija

Razkuževanje je odstranitev in uničevanje povzročiteljev bolezni s predmetov, snovi (iztrebki, gnoj, krma idr.) ter okolja. Obvezno je razkuževanje izločkov, predmetov in prostorov, kjer je bila žival, ki je zbolela za eno od posebno nevarnih bolezni živali, saj obstaja neposredna nevarnost za širjenje bolezni. Preden se izvede učinkovito razkuževanje, je treba opremo in prostore dobro očistiti.

Dezinfekcija je zatiranje in uničevanje mrčesa (insektov). Obvezna je dezinfekcija predmetov, prostorov in okolice, kadar je prenašalec posebno nevarne bolezni živali mrčes (komarji, krvosesne mušice, klopi ipd.). Dezinfekcija se izvaja tudi, ko lahko mrčes bolezen prenaša mehanično.

Deratizacija je zatiranje podgan, miši in drugih škodljivih glodavcev, ki se periodično izvaja kot preventivni ukrep. Ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali se pogosteje izvaja zaradi nevarnosti mehničnega raznašanja povzročiteljev bolezni.

9.1.6 Usmrnitev okuženih, kontaminiranih oziroma mogočih nevarnih živali

Ta ukrep spada med ukrepe za preprečevanje širjenja bolezni. Okužene, kontaminirane oziroma mogoče nevarne ali poginule živali je treba čim prej neškodljivo odstraniti. Za neškodljivo odstranjevanje živalskih trupel so odgovorni izvajalci gospodarske javne službe ravnanja z živalskimi stranskimi proizvodi v skladu s predpisi, ki urejajo varovanje okolja.

Trenutno ima koncesijo za opravljanje te dejavnosti le en obrat, v katerem je dnevna kapaciteta 250 ton. Kadar bi količina trupel presegala zmogljivosti obrata, bi se verjetno odločili za zakopavanje ali sežig. Za to bi potrebovali mehanizacijo (delovni stroji za izkopavanje jam in prevoz trupel, priprava grmade), osebje, usposobljeno za ravnanje s stroji, sredstva za razkuževanje trupel (na primer apno), delovne stroje in osebje, material za sežig (les, slama). Pri izbiri lokacije za zakopavanje ali sežig pomembno sodelovanje različnih služb (izogibanje vodovarstvenim območjem). Za učinkovito izvedbo ukrepa potrebno pridobiti podatke o ustreznih lokacijah za sežig ali pokop, podatke o potrebnih mehanizaciji in usposobljenih osebah.

Ob pojavu aviarnе influence je treba še posebno zaščititi osebje, ki sodeluje pri izvajanju ukrepov, saj se ljudje lahko okužijo z virusom aviarnе influence in zbolijo.

Med naštetih bolezni spada tudi bolezen modrikastega jezika, ki jo prenašajo krvosesne mušice. Glede na to, da je bolezen razširjena po skoraj vsej EU in se kot zaščitni ukrep uporablja cepljenje, se tudi drugi ukrepi za preprečevanje širjenja te bolezni razlikujejo od ukrepov pri drugih boleznih. Poleg tega pa se za zaščito živali uporabljajo repelenti in insekticidi.

10. Razvrščanje gospodarstev, občin in regij v razrede ogroženosti zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali

Ta del ocene ogroženosti je izdelan na podlagi podatkov UVHVVR iz leta 2019, in sicer za 15 občin.

Večje število živali na nekem območju načeloma pomeni večje tveganje za izbruh in širjenje bolezni. Gospodarstva, občine in regije so na podlagi števila živali razvrščeni v pet razredov ogroženosti.

Preglednica 4: Razredi in stopnje ogroženosti, v katera se uvršča nosilce načrtovanja

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti	Obveznost nosilca načrtovanja za izdelavo načrta
1	Zelo majhna	Ni potrebno izdelati načrta ZIR
2	majhna	Ni potrebno izdelati načrta ZIR
3	srednja	Potrebno izdelati del načrta oziroma dokumente za izvajanje določenih zaščitnih ukrepov ter določenih nalog zaščite, reševanja in pomoči
4	velika	Izdelati načrt ZIR v celoti
5	Zelo velika	Izdelati načrt ZIR v celoti

Z nazivom "regija" je v tem poglavju ocene ogroženosti mišljena izpostava URSZR.

Regija je

ozemeljsko in glede vključenosti občin vanje, identična izpostavi URSZR.

10.1 Razvrščanje gospodarstev

Meja za osnovno ločnico (to je meja med drugim in tretjim razredom ogroženosti, kar glede na aktualno prakso praviloma prek državnih načrtov zaščite in reševanja predstavlja tudi bistveno razliko v zvezi z aktivnostmi načrtovanja zaščite in reševanja) pri gospodarstvih je bila postavljena pri 450 glavah govedi. Ta vrednost je zaradi ugotovljenega povečanja staleža goveda glede na stalež leta 2011 kot izhodiščne vrste rejne živali malce višja kot v prvih dveh verzijah ocene (400). Pri oblikovanju te meje za govedo in meje med tema dvema razredoma ogroženosti za druge rejne živali smo se smiselno opirali na Uredbo o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2010 (Uradni list RS, št. 17/10), in sicer prilogo 1 o koeficientih za izračun glav velike živine za posamezne vrste in kategorije rejnih živali. Ta priloga se je nahajala v vsakokratni novi uredbi za naslednja leta. Faktor, s katerimi smo »uravnotežili« posamezne vrste rejnih živali glede na govedo, je za prašiče 4, za drobnico 6 in za perutnino okvirno 150. Iz tega izhaja, da je meja med drugim in tretjim razredom ogroženosti za prašiče 1800 živali, za drobnico 2700 in za perutnino 68.000 živali. Določanje meje razredov od osnovne ločnice navzdol za gospodarstva in občine je bilo okvirno oblikovano s količnikom 2, pragovi zgornjih treh razredov pa so bili oblikovani s večkratnikom 3 glede na osnovno ločnico.

Na podlagi navedenega so kriteriji za uvrstitev kmetijskih gospodarstev za vse obravnavane vrste rejnih živali v razrede ogroženosti prikazani v preglednici 5.

Preglednica 5: Število živali kot merilo za razvrstitev gospodarstev v razrede ogroženosti

Vrsta živali in število	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti
Govedo	do 225	nad 225 do 450	nad 450 do 1350	nad 1350 do 4050	nad 4050
Prašiči	do 900	nad 900 do 1800	nad 1800 do 5400	nad 5400 do 16.200	nad 16.200
Drobnica	do 1350	nad 1350 do 2700	nad 2700 do 8100	nad 8100 do 24.300	nad 24.300
Perutnina	do 34.000	nad 34.000 do 68.000	nad 68.000 do 204.000	nad 204.000 do 612.000	nad 612.000

Kljub določenim spremembam pri izračunih se meje razredov ogroženosti, z delno izjemo pri perutnini, kjer so vrednosti malce nižje, ne razlikujejo bistveno glede na doslej določene meje. Kot je razvidno iz naslednje preglednice, se tudi število gospodarstev, ki spadajo v tretji ali višji razred ogroženosti (31) v primerjavi s stanjem leta 2015 (33) ni bistveno spremenilo, čeprav je, kar se tiče regij in občin, glede tega prišlo do določenih sprememb.

Glede na merila za razvrščanje gospodarstev v razrede ogroženosti spada dolenska regija v tretji razred ogroženosti.

10.2 Razvrščanje regij

Razvrščanje regij v posamezne razrede ogroženosti je izvedeno predvsem glede na število živali (izraženo v odstotkih) v posamezni regiji in glede na skupno število posamezne vrste živali v RS. Določena regija obsega območje posamezne izpostave URSZR.

Preglednica 9: Odstotek živali v regiji glede na skupno število živali RS kot merilo za uvrščanje regij v razrede ogroženosti

1. razred	2. razred	3. razred	4. razred	5. razred
Do 5 %	Nad 5–10 %	Nad 10–20 %	Nad 20–30 %	Nad 30 %

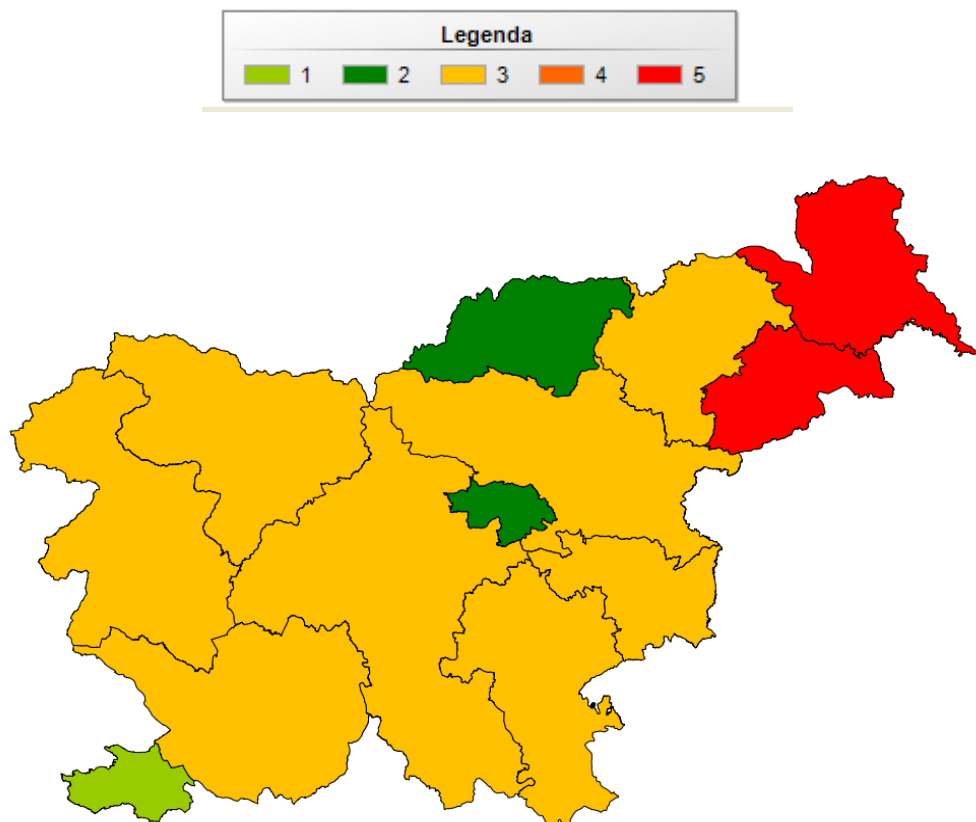
Iz preglednic 9 in 10 izhaja, da sta najbolj ogroženi regiji s stališča pojava posebno nevarnih bolezni živali in z vidika koncentracije števila živali pomurska (5. razred; z vidika prašičev) in podravska regija (5. razred; z vidika perutnine). V četrti razred se ni uvrstila nobena regija. Večina regij je v tretjem razredu: gorenjska, severnoprimska, dolenska, notranjska, ljubljanska, zahodnoštajerska, vzhodnoštajerska in posavska

regija. V drugem razredu sta zasavska in koroška regija, v prvem razredu pa obalna regija.

Preglednica 10: Število regij po razredih ogroženosti

Razred	Število regij	Regija
1	1	Obalna
2	2	Zasavska, Koroška
3	8	Gorenjska, Severnoprimska, Dolenjska , Notranjska, Ljubljanska, Vzhodnoštajerska, Zahodnoštajerska, Posavska
4	0	/
5	2	Podravska, Pomurska
Skupaj	13	

Slika 1: Ogroženost regij zaradi pojava posebno nevarnih boleznih živali

© QGIS 2012

1- majhna, 2- srednja, 3- velika, 4- zelo velika, 5- zelo velika

10. 3. Razvrščanje občin

Razvrščanje občin v pet razredov ogroženosti je izvedeno posamično po vrstah živali (govedo, prašiči, drobnica in perutnina) in skupno.

Preglednica 6: Število živali kot merilo za uvrstitev občin v razrede ogroženosti

Vrsta živali in število	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti
Govedo	do 1150	nad 1150 do 2300	nad 2300 do 6900	nad 6900 do 20.700	nad 20.700
Prašiči	do 600	nad 600 do 1200	nad 1200 do 3600	nad 3600 do 10.800	nad 10.800
Drobnica	do 375	nad 375 do 750	nad 750 do 2250	nad 2250 do 6750	nad 6750
Perutnina	do 16.500	nad 16.500 do 33.000	nad 33.000 do 99.000	nad 99.000 do 297.000	nad 297.000

10. 3. 1. Razvrščanje dolenjskih občin

Spodnja preglednica prikazuje, kako so občine znotraj dolenjske regije uvrščene v posamezne razrede ogroženosti.

Preglednica 7: Število občin v regiji in skupno, razvrščenih po razredih ogroženosti

Regija	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti	Skupno število občin	Razred ogroženosti regije
Dolenjska	2	2	6	4	1	15	3

Pri razvrstitvi v parcialne razrede ogroženosti so upoštevani kriteriji iz preglednice 6. Končna razvrstitev občine v razred ogroženosti upošteva najvišjo parcialno razvrstitev občine v razred ogroženosti po posameznih vrstah živali.

Iz preglednice 8 je razvidna razvrstitev občin posamezno - parcialno po vrstah živali in razred ogroženosti občine kot celote.

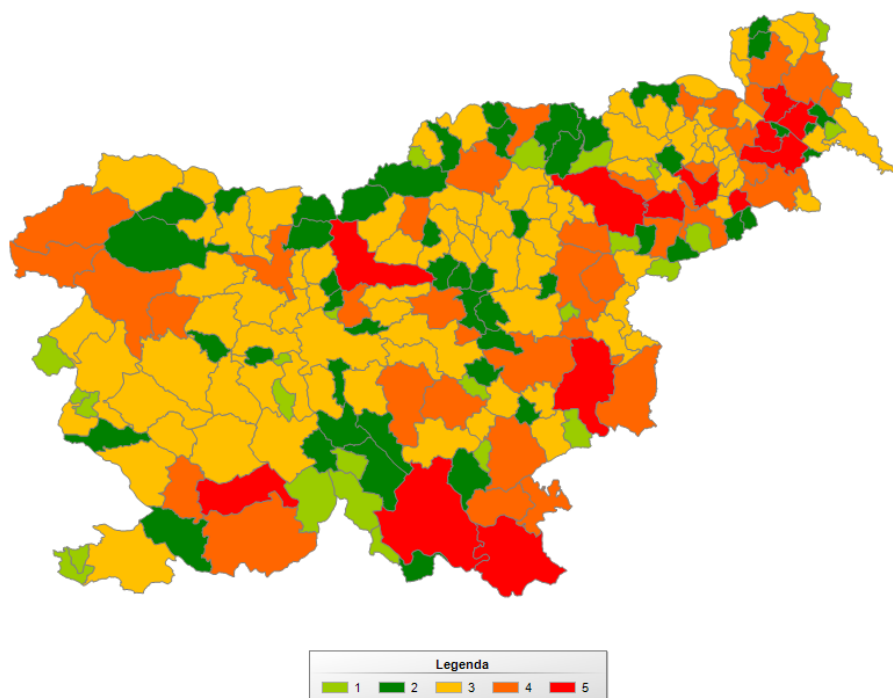
Podrobnejši podatki o številu živali po občinah in njihova uvrstitev v parcialne razrede ogroženosti se nahajajo v poglavju 14 (preglednice 10 - 15).

Preglednica 8: Razvrstitev občin v razrede ogroženosti po posameznih vrstah živali in skupno

Regija	Občina	govedo	prašiči	drobnica	perutnina	Razred ogroženosti občine 2019
DOLENJSKA	Črnomelj	3	3	5	1	5
(15 občin)	Dolenjske Toplice	1	1	1	1	1
	Metlika	2	1	4	1	4
	Mirna	1	1	2	1	2
	Mirna Peč	3	1	1	2	3
	Mokronog-Trebelno	3	1	2	2	3
	Novo mesto	3	1	4	2	4
	Semič	1	1	4	1	4
	Straža	1	1	1	1	1
	Šentjernej	3	3	3	1	3
	Šentrupert	2	1	3	1	3
	Škocjan	3	3	1	1	3
	Šmarješke Toplice	2	1	2	1	2
	Trebnje	4	1	3	1	4
	Žužemberk	2	1	3	1	3

Iz preglednic 7 in 8 lahko povzamemo, da je v najvišjem, petem razredu 1 občina (Črnomelj), v četrtem razredu, 4 občine (Metlika, Novo mesto, Semič in Trebnje), predvsem zaradi velikega števila drobnice in goveda. V tretji razred je uvrščenih 6 občin. V drugi razred ogroženosti spadata 2 občini, v prvi razred pa prav tako 2 občini.

Slika 2: Ogroženost občin zaradi pojava posebno nevarnih boleznih živali

1- majhna, 2- srednja, 3- velika, 4- zelo velika 1, 5- zelo velika 2

Struktura ogroženosti regij glede na posamezne vrste živali je prikazana na naslednji strani v preglednici 9.

Preglednica 9: Razvrstitev regij v razrede ogroženosti po posameznih vrstah živali in skupno

Regija	govedo	prašiči	drobnica	perutnina	skupno
Dolenjska	2	1	3	1	3

*če je več kot polovica občin v regiji uvrščena v 4. in 5. razred, potem se regiji dodeli najmanj 3. razred ogroženosti oz. regija ne sme imeti za več kot 2 razreda nižjo stopnjo ogroženosti kot občina z najvišjo stopnjo ogroženosti znotraj regije

11. Zaključek ocene ogroženosti

Odsotnost bolezni pri živalih je ključna za zagotavljanje zdravja ljudi in živali ter varne hrane. Posledice pojava bolezni živali se kažejo kot izguba dohodka na ravni posameznika oziroma gospodarstva (pogini in usmrtnitve živali) ter na ravni občine in države (omejitve pri trgovanju oziroma izvozu, pomanjkanje surovin za industrijo, omejen turizem idr.).

Poleg bolezni, ki jih poznamo že desetletja in stoletja, se pojavljajo nove oziroma se stare pojavljajo v novi, spremenjeni obliki. Prav tako se zaradi spremenjenih podnebnih razmer in prilagoditve povzročiteljev stare bolezni širijo na območja, na katerih jih v preteklosti ni bilo.

Zaradi obsežnega prometa z živalmi in njihovimi proizvodi, sprememb v okolju, velikih koncentracij živali na določenih območjih ter drugih dejavnikov predstavljajo posebno nevarne bolezni živali grožnjo za zdravje živali v Sloveniji. To od nas zahteva pripravo in načrtovanje ukrepov ob pojavu posameznih posebno nevarnih bolezni živali.

Zaščita živali pred posebno nevarnimi boleznimi obsega sistem družbenih, skupinskih in posamičnih aktivnosti ter ukrepov za njihovo preprečevanje, obvladovanje in zatiranje ter odstranjevanje njihovih posledic.

Uspešno preprečevanje in obvladovanje posebno nevarnih bolezni živali temelji na učinkovitem sistemu spremljanja in usklajenega delovanja veterinarskih ter drugih služb. Najpomembnejše je hitro in učinkovito ukrepanje ob pojavu bolezni živali, še posebno tistih, ki se pojavljajo kot epizootije.

Poleg delovanja veterinarskih služb lahko tudi imetniki živali veliko naredijo za preprečevanje vnosa in širjenja bolezni živali, predvsem:

- z zagotavljanjem zdravstveno ustrezne krme in pitne vode za napajanje;
- z zagotavljanjem in vzdrževanjem predpisanih higienskih razmer v objektih za rejo živali, v drugih prostorih ter napravah, kjer se zadržujejo živali;
- z zagotavljanjem higiene porodov in molže;
- z zagotavljanjem veterinarskega reda na javnih krajih, kjer se zbirajo živali, v prevoznih sredstvih za prevoz živali, proizvodov, surovin, živil, odpadkov in krme, v oborah in pašnikih ter objektih za zbiranje in klanje živali, obdelavo, predelavo in skladiščenje surovin, proizvodov, živil, odpadkov in krme;
- z zagotavljanjem varnosti živil in veterinarskih pogojev za njihovo proizvodnjo in promet;
- s preprečevanjem vnašanja povzročiteljev bolezni v rejo živali;
- z izvajanjem veterinarskih ukrepov v rejah živali;

- z ravnanjem z živalskimi trupli in drugimi odpadki, odplakami, živalskim blatom in urinom na predpisan način;
- z zagotavljanjem preventivnega razkuževanja, dezinsekcije in deratizacije v objektih, na javnih površinah in v prevoznih sredstvih;
- z drugimi nujnimi ukrepi.

Vse to nam kaže, kako pomembno je, da imamo učinkovit sistem za zgodnje odkrivanje bolezni in hitro ukrepanje tako na nacionalni ravni kot tudi v širšem evropskem prostoru.

12. Razlaga okrajšav

Razlaga okrajšav:

DSNB	Državno središče za nadzor
bolezni	
EU	Evropska unija
HPAI	Visoko patogena aviarna influenza
IVZ	Inštitut RS za varovanje zdravja
LPAI	Nizko patogena aviarna influenza
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano	
RS	Republika Slovenija
ZIRS	Zdravstvena inšpekcija Republike
Slovenije	
UVHVVR	Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo
rastlin	
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje

13. Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti

- Podatki in spletna stran VURS: <http://www.vurs.si/>
- Podatki in spletna stran UVHVVR: <http://www.uvhvvr.gov.si/>
- Spletna stran Statističnega urada RS: <http://www.stat.si/>.
- Podatki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Načrti ukrepov ob pojavu bolezni:
http://www.vurs.gov.si/si/za_prebivalce_in_pravne_osebe/zdravje_zivali/nacrti_ukrepov/.
- Geering, W. A. Forman, A. J., Nunn, M. J. Exotic Diseases of Animals:
A field guide for Australian veterinarians. Canberra: Australian Government Publishing Service, 1995.

14. Priloge

Preglednica 10: Podatki o številu goveda po občinah. Stanje: 1. junij 2019. Vir: UVHVVR, 2019.

Regija	Občina	Število gospodarstev	Število goveda	Razred ogroženosti očine 2019
DOLENJSKA	Črnomelj	222	3653	3
(15 občin)	Dolenjske Toplice	59	765	1
	Metlika	103	1491	2
	Mirna	57	931	1
	Mirna Peč	121	3413	3
	Mokronog-Trebelno	181	2739	3
	Novo mesto	388	4886	3
	Semič	102	1030	1
	Straža	45	1098	1
	Šentjernej	235	4061	3
	Šentrupert	109	1679	2
	Škocjan	186	2787	3
	Šmarješke Toplice	81	1650	2
	Trebnje	433	9062	4
	Žužemberk	221	2098	2
Dolenjska regija	SKUPAJ	2543	41.343	

Merila za uvrstitev občin glede na število živali v razrede ogroženosti

	razred 1	do 1150 živali
	razred 2	nad 1150 do 2300 živali
	razred 3	nad 2300 do 6900 živali
	razred 4	nad 6900 do 20.700 živali
	razred 5	nad 20.700 živali

Preglednica 11: Podatki o številu prašičev po občinah. Stanje: 1. februar 2019. Vir: UVHVVR, 2019.

Regija	Občina	Število gospodarstev	Število prašičev	Razred ogroženosti občine 2019
DOLENJSKA (15 občin)	Črnomelj	59	2920	3
	Dolenjske Toplice	9	85	1
	Metlika	37	395	1
	Mirna	6	20	1
	Mirna Peč	13	546	1
	Mokronog-Trebelno	25	82	1
	Novo mesto	89	535	1
	Semič	10	131	1
	Straža	11	176	1
	Šentjernej	126	1717	3
	Šentrupert	19	66	1
	Škocjan	85	1501	3
	Šmarješke Toplice	46	450	1
	Trebnje	43	333	1
	Žužemberk	23	118	1

Merila za uvrstitev občin glede na število živali v razrede ogroženosti

	razred 1	do 600 živali
	razred 2	Nad 600 do 1200 živali
	razred 3	nad 1200 do 3600 živali
	razred 4	nad 3600 do 10.800 živali
	razred 5	nad 10.800 živali

Preglednica 12: Podatki o številu drobnice po občinah. Stanje: 1. februar 2019.
Vir: UVHVVR, 2019

DOLENJSKA	Črnomelj	345	7684	5	5
(15 občin)	Dolenjske Toplice	18	277	2	1
	Metlika	101	2753	4	4
	Mirna	24	391	1	2
	Mirna Peč	15	120	1	1
	Mokronog-Trebelno	33	434	2	2
	Novo mesto	191	2587	4	4
	Semič	100	2826	4	4
	Straža	21	320	1	1
	Šentjernej	65	819	2	3
	Šentrupert	48	794	2	3
	Škocjan	26	246	1	1
	Šmarješke Toplice	22	374	2	2
	Trebnje	61	1031	3	3
	Žužemberk	49	916	3	3

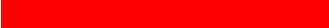
Merila za uvrstitev občin glede na število živali v razrede ogroženosti

	razred 1	do 375 živali
	razred 2	nad 375 do 750 živali
	razred 3	nad 750 do 2250 živali
	razred 4	nad 2250 do 6750 živali
	razred 5	nad 6750 živali

Preglednica 13: Podatki o številu perutnine po občinah. Stanje: 1. februar 2019. Vir: UVHVVR, 2019.

Regija	Občina	Število gospodarstev	Število perutnine	Razred ogroženosti občine 2019
DOLENJSKA (15 občin)	Črnomelj	542	9472	1
	Dolenjske Toplice	97	4492	1
	Metlika	309	5372	1
	Mirna	64	769	1
	Mirna Peč	101	1085	1
	Mokronog-Trebelno	205	16.750	2
	Novo mesto	570	19.681	2
	Semič	175	2204	1
	Straža	81	928	1
	Šentjernej	331	11.015	1
	Šentrupert	125	7670	1
	Škocjan	195	3039	1
	Šmarješke Toplice	112	1939	1
	Trebnje	471	14.949	1
	Žužemberk	244	2696	1
Dolenjska regija	SKUPAJ	3622	102.061	

Merila za uvrstitev občin glede na število živali v razrede ogroženosti

	razred 1	do 16.500 živali
	razred 2	nad 16.500 do 33.000 živali
	razred 3	nad 33.000 do 99.000 živali
	razred 4	nad 99.000 do 297.000 živali
	razred 5	nad 297.000 živali

Preglednica 14: Število glav govedu in prašičev po regijah leta 2019 (govedo 1. 6. 2019, prašiči 1. 2. 2019). Vir: UVHVVR, 2019

Regija	Število glav govedu	% od glav govedu v RS	Parcialni razred ogroženosti	Število prašičev	% od prašičev v RS	Parcialni razred ogroženosti
Gorenjska	51.264	10,7	3	2277	0,9	1
Severnoprimorska	18.853	3,9	1	1873	0,8	1
Dolenjska	41.343	8,6	2	9075	3,6	1
Koroška	29.634	6,2	2	3380	1,4	1
Notranjska	15.815	3,3	1	1360	0,5	1
Obalna	648	0,1	1	252	0,1	1
Ljubljanska	83.003	17,4	3	21.840	8,8	2
Vzhodnoštajerska	53.877	11,2	3	34.749	14,0	3
Podravska	30.644	6,4	2	42.105	16,9	3
Pomurska	31.965	6,7	2	97.544	39,2	5
Zahodnoštajerska	92.498	19,3	3	14.014	5,6	2
Posavska	22.192	4,6	1	20.081	8,1	2
Zasavska	6274	1,3	1	319	0,1	1
SKUPAJ	478.010			248.869		

Preglednica 15: Število in delež drobnice ter perutnine po regijah leta 2019 (1. 2. 2019). Vir: UVHVVR, 2019

Regija	Število drobnice	% od drobnice v RS	Parcialni razred ogroženosti	Število perutnine	% od perutnine v RS	Parcialni razred ogroženosti
Gorenjska	12.720	8,4	2	63.292	0,9	1
Severnoprimorska	17.473	11,6	3	172.699	2,4	1
Dolenjska	21.572	14,2	3	102.061	1,4	1
Koroška	6931	4,6	1	270.500	3,8	1
Notranjska	15.783	10,5	3	771.285	10,9	3
Južnoprimorska	1043	0,7	1	4712	0,1	1
Ljubljanska	19.859	13,1	3	473.284	6,7	2
Vzhodnoštajerska	10.595	7,0	2	477.261	6,7	2
Podravska	5853	3,9	1	2.784.196	39,3	5
Pomurska	4934	3,3	1	934.884	13,2	3
Zahodnoštajerska	21.537	14,3	3	896.189	12,7	3
Posavska	9295	6,2	2	92.186	1,3	1
Zasavska	3402	2,2	1	44.074	0,6	1
SKUPAJ	150.997			7.086.623		